

Ниючий і стрибучий лев'яний жайворонок

Жив-був на світі чоловік, якому належало здійснити велику подорож, і ось під час прощання він запитав своїх трьох доньок, що їм привезти в гостинець.

Тоді старша побажала собі перлів, друга — діамантів, а третя сказала: «Батеньку, привези мені співучого й стрибучого левиного жайворонка». Батько відповів: «Гаразд, якщо знайду — привезу тобі», — поцілував усіх трьох донечок і поїхав.

Коли він уже повертався додому, то перли й діаманти для двох старших доньок він вів із собою, а співуна й стрибунця левиного жайворонка для молодшої доньки марно шукав скрізь, і це тим більше засмучувало його, що ця донька була його улюбленицею.

Шлях його пролігав через ліс, і серед того лісу стояв прекрасний замок, а біля замку росло дерево, і на самій його вершині співав і підстрибував левиний жайворонок. «Ось як вчасно ти мені на очі трапився», — сказав він, цілковито задоволений, і гукнув своєму слугі, щоб той поліз на дерево й спіймав пташку.

Та ледве він підійшов до дерева, як з-під нього вискочив лев, струснувся й заревів так, що листя з дерев посипалося. «Розірву того, хто наслідиться вкрати в мене мого співуна й стрибунця жайворонка!» — гримнув лев грізно.

Тоді батько сказав: «Я не знав і не відав, що птах належить тобі; я готовий загладити свою провину й заплатити тобі дорогий викуп — і прошу лише врятувати моє життя».

Лев відповів на це: «Тебе ніщо не врятує, хіба тільки якщо ти пообіцяєш віддати мені те, що по поверненні додому перше тобі назустріч трапиться; якщо ти мені це пообіцяєш, то я дарую тобі життя й до того ж даю свого жайворонка для твоєї доньки».

Батько не наважувався на це погодитися й сказав: «Мені назустріч легко може вийти моя молодша донька, яка з-поміж усіх доньок найбільше мене любить і завжди вибігає до мене, коли я повертаюся додому з подорожей».

Але слуга злякався за свого пана й сказав: «Чому ж обов'язково першою має вам назустріч вийти ваша донька, а не кішка чи собака?»

Таким чином батько дав себе умовити, забрав із собою співучого й стрибучого жайворонка й пообіцяв віддати леву у повну власність те, що перше йому назустріч трапиться при поверненні додому.

Коли він прибув додому й увійшов у дім, першою йому назустріч вийшла його молодша, улюблена донька. Вона вибігла до нього, цілувала й обіймала його, і коли побачила, що він привіз їй співуна й стрибунця жайворонка, то була поза собою від радості.

Та батько не міг радіти, а навпаки, заплакав і сказав: «Дороге дитя моє, цю маленьку пташку я купив дорогою ціною — за неї я мусив пообіцяти, що віддам тебе дикому леву на розтерзання», — і, розповівши їй усе, як воно було, благав її не йти до лева, що б там не сталося.

Але донька втішала його й сказала: «Дорогий батеньку! Вашу обіцянку треба виконати; я піду до лева й постараюся пом'якшити його, і сподіваюся знову повернутися до вас неушкодженою».

Наступного ранку вона попросила, щоб їй указали дорогу до того замку, попрощалася з батьком і спокійно вступила в ліс.

А той лев був зачарований королевич і вдень мав подобу лева, і всі його люди також були левами; вночі ж усі вони приймали свою людську подобу.

Червону дівицю лев прийняв дуже радо й відвів у замок.

До настання ночі він обернувся красенем і урочисто відсвяткував весілля з червоною дівицею. Вони жили одне з одним у повному достатку й злагоді; спали вдень і не спали вночі.

Одного разу лев прийшов до своєї дружини й сказав їй: «Завтра велике свято в домі твого батька — твоя старша сестра виходить заміж, і якщо ти бажаєш бути на тому святі, то мої леви отвезуть тебе туди». Та відповіла, що охоче побачилася б із батьком, поїхала в батьківський дім, і леви її супроводжували.

Усі зраділи її приїздові, бо вже думали, що лев давно розтерзав її й її немає в живих.

Вона ж розповіла, який у неї чудовий чоловік і як їй добре живеться, і, провівши з ними весь час, поки тривали весільні святкування, поїхала назад у ліс до чоловіка-лева.

Коли виходила заміж її друга сестра і її знову запросили на весілля, вона сказала леву: «Цього разу я не поїду сама, ти також мусиш їхати зі мною».

Але лев відповів, що ця поїздка загрожує йому великою небезпекою: якщо його там, у домі її батька, торкнеться промінь запаленої свічки, то він обернеться голубом і протягом семи років мусить літати разом із голубами. «Та ну, ходімо зі мною! — сказала вона. — Я вже тебе берегтииму й захищу від усякого світла».

Так і вирушили вони в дорогу всі разом, і навіть маленьку дитину взяли із собою. Вона звеліла там відвести окрему залу й так міцно захистити її від світла, щоб жоден промінь не міг туди проникнути від весільних свічок, коли їх запаллять у домі; там і мав лев постійно перебувати. Але двері в ту залу були зроблені з сирих дошок, які дали маленьку тріщину, майже непомітну для людського ока.

Весілля відбулося з великим блиском; коли ж весільний поїзд по поверненні з церкви пройшов повз залу лева з безліччю запалених свічок і смолоскипів, промінь світла завтовшки з волосинку впав на зачарованого королевича, і ледве тільки торкнувся його, як він уже обернувся голубом...

Коли дружина прийшла до свого чоловіка-лева, вона вже знайшла замість нього білого голубка! Голубок сказав їй: «Сім років мушу я в подібі голуба літати по білому світу; але на кожних семи кроках я кидатиму по краплі крові й по білому перу, які вказуватимуть тобі мій шлях; і якщо ти підеш цим слідом, то зможеш мене від чарів позбавити».

І от голубок вилетів, а вона пішла за ним слідом, і на кожних семи кроках падало на її очах на землю по крапельці крові й по білому перу — і вказували їй шлях.

Так ішла вона все далі й далі по Божому світу, не озираючись, і вже майже минуло сім років: і вона вже починала радіти й думала, що вони скоро будуть позбавлені злих чар, а тим часом до цього їм ще багато треба було витерпіти!

Одного разу, коли вона йшла своїм звичним шляхом, краплі крові й пера раптом перестали падати згори, і коли вона глянула вгору, голубок зник у неї з очей!

Їй спало на думку, що люди не можуть допомогти їй у її біді; і тому прийшла вона до сонця й сказала йому: «Ти всі щілини освітлюєш і по всьому білому світу гуляєш, чи не бачило ти, як летів білий голубок?» — «Ні, — відповіло сонце, — ніякого білого голубка я не бачило; але ось можу тобі подарувати скриньочку, яку ти відкриєш лише тоді, коли опинишся на краю загибелі».

Подякувала вона сонцю й пішла далі, і йшла до самого вечора, і коли зійшов місяць, вона запитала його: «Ти світиш усю ніченьку на темні ліси, на

пойменні луки — чи не бачив ти, як летів білий голубок?» — «Ні, — сказав місяць, — не бачив я ніякого голубка; але ось дарую тобі яєчко, і те яєчко розбий лише тоді, коли будеш на краю загибелі».

Подякувала вона місяцеві, пішла далі й ішла, доки не став на неї дмухати нічний вітер. Тоді й йому вона сказала: «Ти всюди дуєш, по деревах, по кущиках, по гілках, по листочках — чи не бачив ти, як летів білий голубок?» — «Ні, — відповів їй нічний вітер, — не бачив я білого голубка; а ось почекай, я спитаю в інших трьох вітрів — може, ті його бачили».

Східний і західний вітри нічого не бачили; а південний вітер сказав: «Я бачив білого голубка; він полетів до Червоного моря й там знову обернувся левом, бо вже відбув сім років голубом, і б'ється там цей лев із драконом, а той дракон є ніщо інше, як зачарована королівна».

Тоді сказав їй нічний вітер: «Ось що я тобі пораджу — ступай до Червоного моря; там на правому березі ростуть високі пруття; відрахуй із них одинадцять, зріж його й удар дракона; тоді й лев із ним справиться, і як лев, так і дракон знову набудуть своєї людської подоби. Потім оглянись навколо себе й побачиш грифа, що сидить біля Червоного моря; кидайся разом із милим твоїм йому на спину: він і донесе вас додому через море. І от той горішок, що в тебе є, коли будеш посеред моря, урони, і він зараз же зійде, і виросте з води велике горіхове дерево, на якому гриф зможе відпочити, а коли він не відпочине посеред моря, то не вистачить у нього сил вас через море перенести. Не забудь же горіх обронити — не то гриф самих вас обронить у море».

Підійшла вона до Червоного моря і все знала в тому самому вигляді, як їй казав нічний вітер. Порахувала вона пруття на березі і одинадцять з них зрізала; вдарила прутом дракона, і лев подолав його — і тієї ж миті обоє обернулися на людей.

Та щойно королівна, яка була перетворена на дракона, звільнилася від чар, вона схопила юнака за руку, скочила з ним разом на спину грифу і зникла.

Тоді бідна мандрівниця знову залишилася сама-самісінька, всіма покинута, і опустилася на землю, і стала плакати. Нарешті вона підбадьорилася і сказала: «Я піду шукати свого милого і стану шукати його всюди, де вітер виє і де півень співає, доки не знайду».

І пішла, і йшла довго чи коротко, доки не дійшла до того замку, де її чоловік жив із королівною. Там почула вона, що в замку скоро готується їхнє весілля, і,

покликавши Бога на поміч, відкрила скриньку, отриману нею в подарунок від сонця: у тій скриньці лежала сукня, що сяяла так само яскраво, як сонце.

Вона вийняла цю сукню, одягла її і пішла в замок, і всі гості, зібралися на свято, і сама наречена дивилися на неї з подивом; і сукня так сподобалася наречений, що вона сама захотіла одягти її на весілля, і запитала: «Чи не продажна вона?» — «Сукня не продажна, а заповітна, — відповіла покинута, — віддам її не за золото, не за срібло, а за своє добро».

Наречена запитала, що хоче вона сказати цим. А та відповіла: «Пусти мене одну ніч переночувати в тій кімнаті, де твій наречений спочиває». Наречена не погоджувалася спершу, а й сукню їй отримати хотілося, і ось вона погодилася нарешті, але наказала слугі свого нареченого, щоб той дав йому сонного питва на ніч.

З настанням ночі, коли юнак уже заснув, законна дружина його була введена в його спальню. І ось стала вона у його узголів'я і стала говорити: «Сім років поспіль я за тобою слідом йшла, у сонця і місяця, і у всіх чотирьох вітрів побувала, всюди про тебе розвідувала, у боротьбі з драконом тобі допомогла — невже ж ти мене зовсім забути хочеш?» Королевич же спав так міцно, що мови її не чув, — і чудилося йому тільки, наче вітер шумить серед ялин...

Як настало ранок, так вивели знову дружину зі спальні, і вона мусила віддати жорстокій нареченій свою золоту сукню.

Коли і це не допомогло, зажурилася нещасна дружина, вийшла з замку на лужок, сіла там і стала плакати. І коли вона там сиділа, то згадала про яйце, яке їй місяць подарував: вона його розбила, з того яйця вийшла золота квочка з дванадцятьма золотими курчатами, які кругом неї бігали і клювали корм, і знову підлізали матці під крило, і все це було так гарно, що миліше нічого на всьому білому світі не було.

Ось і піднялася вона, і погнала їх по лужку перед собою, і гоняла до тих пір, доки наречена не побачила з віконця; і приглянулися їй маленькі курчатка настільки, що вона тієї ж миті зійшла на лужок і запитала: «Чи не продажні вони?» — «Продам їх не за золото, не за срібло, — відповіла покинута дружина, — а за своє добро; дозволи мені ще одну ніч поспати в тій кімнаті, де твій наречений спочиває».

Наречена погодилася і хотіла обманути її, як і минулого разу. Коли ж королевич прийшов у свою спальню, то запитав у слуги, що значать це бурмотіння і шум, які він чув минулої ночі.

Слуга і розповів йому, що він змушений був дати йому сонного питва, бо в його кімнаті таємно провела ніч якась нещасна; що й нині вночі йому наказано було дати королевичу сонного питва. «Випий питво коло мого ліжка», — сказав йому королевич.

І ось з настанням ночі знову була введена в його спальню законна дружина, і коли стала розповідати йому про свої горе й напасть, тоді він тієї ж миті по голосу впізнав свою милу дружину, кинувся до неї і вигукнув: «Тільки тепер я тобою звільнений від чар, а то досі блукав, наче уві сні, бо ця чужа королівна мене зачарувала і від тебе мене відвести старалася, та Бог мене вчасно образумив».

І ось вони таємно пішли з замку вночі, остерігаючись батька королівни, злого чаклуна, і сіли на грифа, який поніс їх за Червоне море; і коли вони були на самій середині моря, обронила вона свій заповітний горіх.

Тієї ж миті вирісло з нього велике горіхове дерево, на якому гриф відпочити міг, а потім приніс їх додому, де вони знайшли свою дитину вже вирослу і погарнішалу.

І жили вони там до самої смерті в достатку і щасті.